

HADİS

AİHL / 10.SINIF

3. HADİS TARİHİ

5. Tedvin ve Tasnif Sonrası Hadis Çalışmaları

İlk üç asırda derlenen hadisler ve yazılan eserler, 4. (10) asırdan itibaren bir yandan okunup rivayet edilmiştir.

Ayrıca bu eserler sened, ravi, rivayet, metin ve içerik açısından incelenmeye başlanmıştır.

Bu incelemeler neticesinde farklı yeni birtakım çalışmaların ortaya çıktığı bilinmektedir.

Bu çalışmaların önemlilerinden birisi şerh çalışmalarıdır.

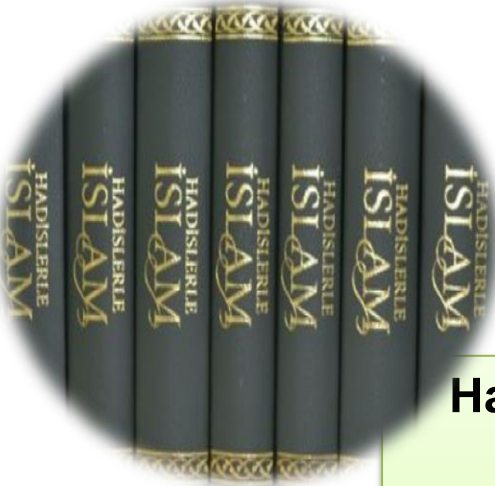
Hadis terimi olarak şerh,
“bir hadisin veya bir hadis kitabında yer alan rivayetlerin
-kelime ve kavramlarını açıklamak,
-anlaşılması zor yerlerini izah etmek,
-i‘rabını belirtmek,
-hadisten çıkan hükümlere yer vermek”
gibi anlamlarda kullanılır.

Geçmişten günümüze Buhârî ve Müslim'in Sahih'leri başta olmak üzere birçok hadis kitabının çeşitli şerhleri yapılmıştır.

Kütüb-i Sitte'nin hepsi Türkçe'ye tercüme edilmiş, bir kısmı ayrıca Türkçe olarak şerh edilmiştir.

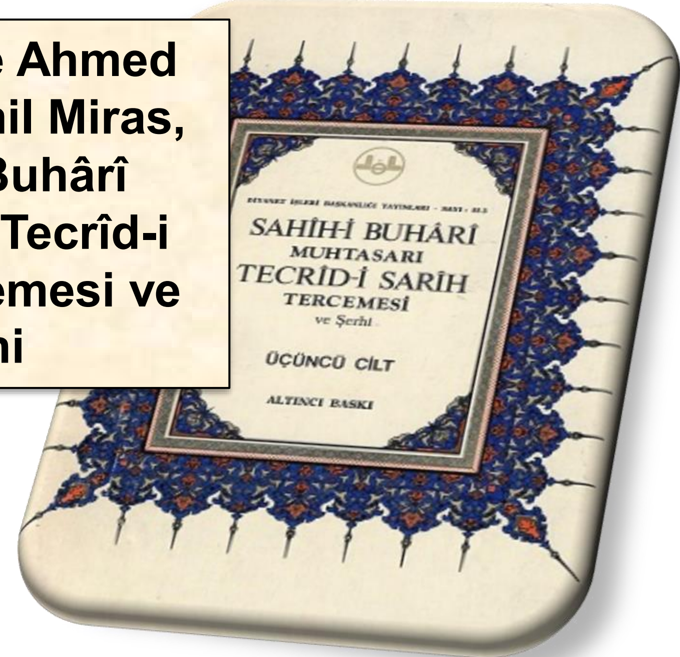
Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini doğru bir şekilde anlamak için tefsirlere müracaat etmek ne kadar önemli ise hadisleri doğru anlamlandırmak için de şerhlere bakmak o derecede önemlidir.

Hadis şerhlerine dair Türkçe iki kaynak eser:



Hadislerle İslam (Hadislerin Hadislerle Yorumu), Diyanet İşleri Başkanlığı, ***(1-7, Ankara 2014.)***

Babanzâde Ahmed Naîm - Kâmil Miras, Sahih-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi



Sonraki dönemlerde çok yaygınlaşan bir telif türü de Kırk Hadis derlemeleridir.

Kırk hadisler, Kütüb-i Sitte'den ve diğer hadis kitaplarından bir konuya veya çeşitli konulara dair kırk hadisi bir araya getirmek suretiyle oluşturulmaktadır.

Bu türün başlaması ve yaygınlaşmasında, kırk hadis ezberleyene Hz. Peygamberin kıyamet gününde şefâat edeceği anlamında nakledilen bir rivayetin önemli payı vardır. Birçok hadis âlimi böyle bir müjdeye nail olmak için kırk hadis derlemesi yapmıştır.

- **Bu gelenek günümüzde hâlâ devam etmektedir.**

Sayısız örnekleri bulunan bu türün en meşhur çalışması, Türkçeye de birçok kimse tarafından tercüme edilmiş olan Nevevî'nin el-Erbaûn en-Neveviyye/Kırk Hadis isimli derlemesidir.

Tasnif dönemi ve sonrasında siyasi, sosyal, hukukî ve ahlaki bütün konuları içeren hacimli hadis kitapları yazılmıştır.

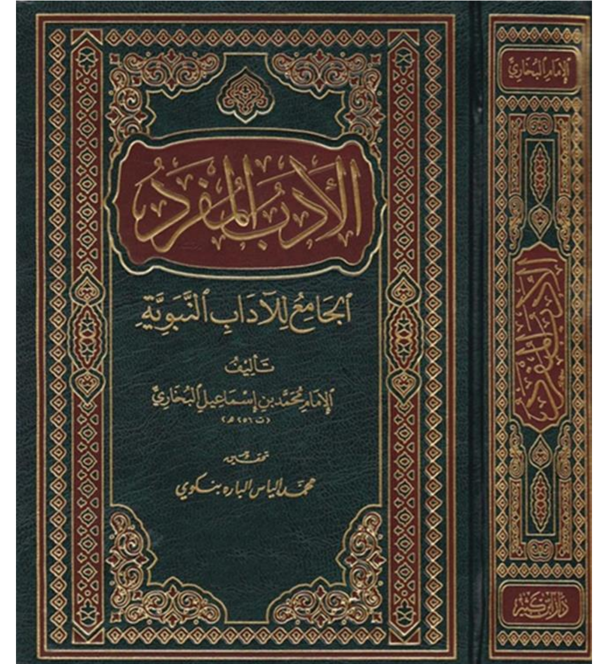
Bazı âlimler bu kitaplardan özellikle #ahlak ve âdâb konularını içeren, #günlük hayatında samimi, ihlâslı ve takvâ sahibi bir mümin olarak yaşamak isteyenlere rehber vazifesi gören ve #cehennemden koruyup cennete teşvik eden hadisleri seçerek çeşitli kitaplar yazmışlardır.

Bu Alanda Yazılmış Eserlere Örnekler

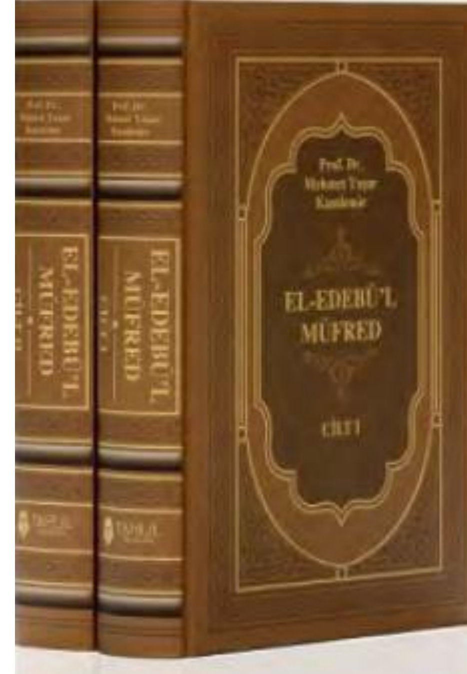
- Buhârî, el-Edebü'l-Müfred
- Münzirî, et-Terğîb ve't-Terhîb
- Nevevî, Riyâzü's-Sâlihîn

❖ **Bu alanda ilk yazılan eserlerden biri İmam Buhârî'nin <u>"el-Edebü'l-Müfred"</u> isimli eseridir.**

Peygamber Efendimizin ve ashabının âdâb ile ilgili söz ve fiillerini toplayan bu kitap, alanının en önemli kaynaklarından biridir.

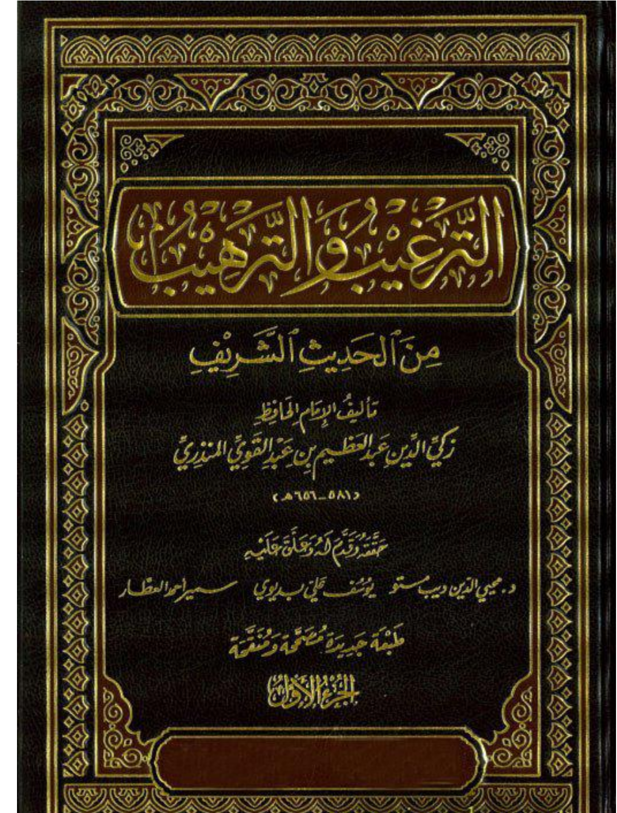


el-Edebü’l-Müfred Türkçe’ye de tercüme edilmiştir.

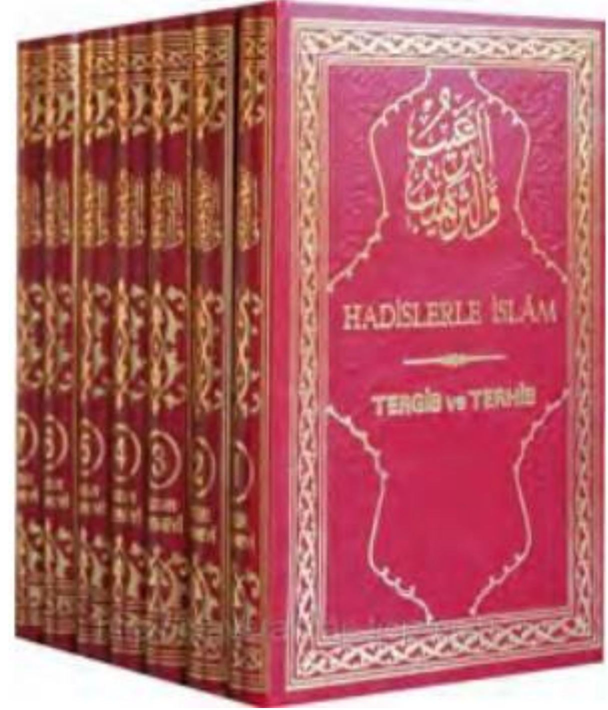


❖ **Münzirî'nin "<u>et-Terğîb ve't-Terhîb"</u> isimli eseri de bu konuya dairdir.**

Eser, Kütüb-i Sitte ve diğer bazı kaynaklardan dinin yapılmasını ve yapılmamasını istediği hususlarla ilgili hadisleri ihtiva etmektedir.

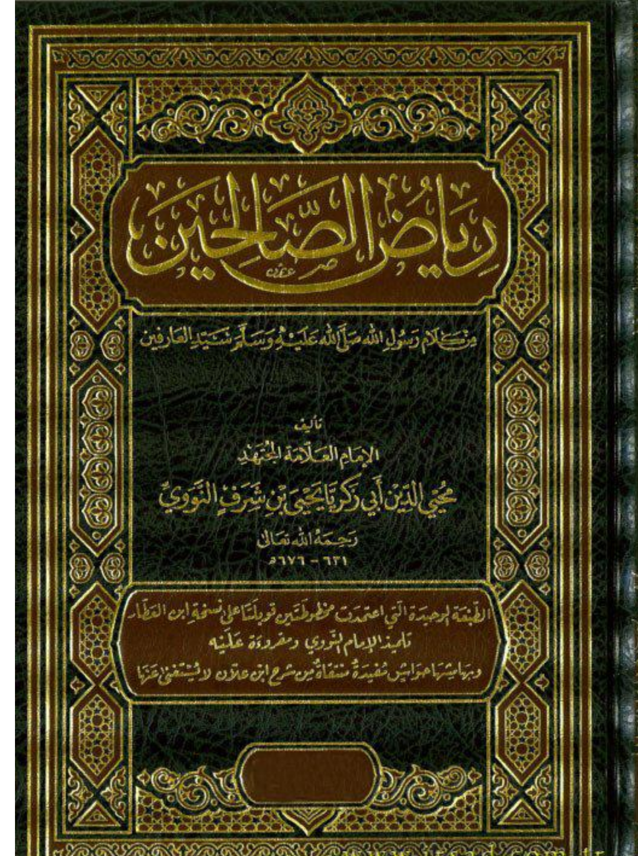


Türkçe tercümesi de vardır.



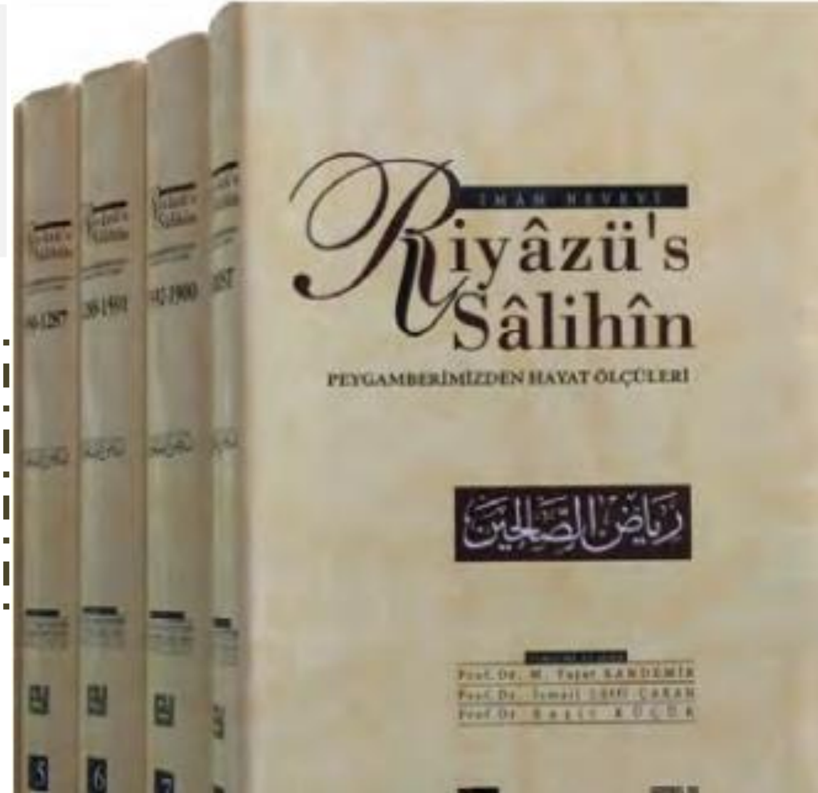
❖ **Kütüb-i Sitte’den derlenerek kaleme alınan eserlerin en meşhuru Nevevî’nin <u>Riyâzü’s-Sâlihîn</u>’idir.**

Eser İslam âdâb ve ahlakını tespit etmek, günlük hayatında iyi bir Müslüman olarak yaşamak, dünya ve ahiret saâdetini elde etmek isteyenlere rehber olması maksadıyla yazılmıştır.



Riyâzu’s-Sâlihîn, İslam dünyasında Müslümanların el kitabı olmuş, bundan dolayı Kur'an-ı Kerim’den sonra en çok okunan kitap olduğu söylenmiştir.

Bir kısmı sadece tercüme, bir kısmı ise şerhli olan çeşitli Türkçe neşirleri bulunmaktadır.



BİR ŞERH ÇALIŞMASI

DOĞRULUKTAN AYRILMAMAK

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

« عَلَيْكُمْ بِالصِّدْقِ، فَإِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِى اِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِى اِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصِّدْقَ حَتّٰى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ صِدّيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِى إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِى اِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتّٰى يُكْتَبَ عِنْدَ اللهِ كَذَّابًا »

Abdullah b. Mes’ûd’dan (r.a.) rivayet edildiğine göre Nebî şöyle buyurmuştur:
“Doğruluktan ayrılmayınız. Çünkü doğruluk iyiliğe, iyilik de cennete götürür.
Kişi doğru söylemeye ve doğruyu araştırmaya devam ederse Allah Teâlâ nezdinde doğru kabul edilenler arasına yazılır.
Yalandan da sakınınız. Çünkü yalan kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür.
Kişi yalan söylemeye ve yalan peşinde yürümeye devam ederse Allah Teâlâ katında yalancı olarak yazılır.”

(Buhârî, Edeb, 69; Ayrıca bk. Müslim, Birr ve’s-Sıla, 103-105)

[Nevevî, Riyâzü's-sâlihîn Peygamberimizden Hayat Ölçüleri (Tercüme ve şerh: M. Yaşar Kandemir vd.), C. 1, s. 282-283; C. 1, s. 240-241.]

Bu hadis-i şerifte dört önemli tâbir, iki grup halinde birbirlerinin zıddı olarak yer almıştır: Sıdk-kizb, birr-fücûr.

Ayrıca bunlara bağlı olarak da sıddîk ile kezzâb aynı şekilde birbirinin karşıtı iki nitelik ve sonuç olarak yer almaktadır.

Sıdk, sözünde ve işinde dürüst olmaktır.
Kizb ise, bunun tam aksi davranmaktır.

Sıddîk, doğruculuğu; kezzâb, yalancılığı âdet edinmiş kişi demektir.

Birr, bütün hayır ve iyilikleri ihtivâ eder.
Fücûr ise kötülüğe meyl ve muhabbet etmek,
yoldan çıkmak demek olup her çeşit şer ve fesâdı ifade eder.

Doğruluğu âdet edinmenin yolunu yüce Allah Tevbe suresi'nin 119. ayetinde şöyle anlatmaktadır: "Ey iman edenler! Allah'a karşı saygılı bulunun ve sâdıklarla beraber olun."

Hadisin Müslim'deki rivayetlerinde doğruluğu düstur edinenlerin sıddîk, yalancılığı meslek edinenlerin ise kezzâb diye yazıldığı kaydedilmektedir.

Bu kayıt, hadisteki teşvik ve tehdidin, bilerek ve isteyerek doğrunun veya yalanın peşine düşenlere yönelik olduğunu göstermektedir.

HADİSTEN ÖĞRENDİKLERİMİZ

1. Hadis-i şerifte her hayrın sebebi olan doğruluk teşvik edilmekte, her kötülüğün sebebi olan yalandan uzak kalınması istenmektedir.
2. Mükafat ve ceza, kulun yaptığı iyi ve kötü amellere göre söz konusu olur.
3. Doğrularla beraber olmak insanda "takvâ" duygusunu geliştirir.

Şerh Çalışmaları

Kırk Hadis Derlemeleri

Konulu Hadis Kitapları



Hazırlayan
Sibel AKÇA